

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

	створенням партнерств	їм якийсь час, не полишайте цю справу». Розглядаючи методи спілкування між школою і сім'єю, батьки звертають увагу на необхідність гнучкіше підходити до планування часу зустрічей, допомагати родинам спілкуватися між собою, щоб вони могли розподіляти обов'язки, пов'язані з наглядом за дітьми.
6.	Виявляйте зацікавленість до мети, визначеної батьками для дитини	Першим кроком на шляху до діалогу є необхідність встановити особисті контакти з батьками. Деякі педагоги володіють прекрасними вміннями скорочувати психологічну відстань між батьками і фахівцями. Ці вчителі можуть створити атмосферу, в якій батьки не почувуються ніяково. Вчителі досягають цього за допомогою використання відповідного стилю спілкування. Однак, іноді у відносинах спостерігаються прояви, які батьки називають «синдромом експерта».
7.	Домовтеся з батьками, в який спосіб вони хочуть обмінюватися інформацією	Для успішної співпраці потрібна безперервна й ефективна взаємодія сім'ї та школи. Деякі батьки вважають, що добре мати одну особу в школі, з якою вони мають підтримувати контакт. При цьому підкреслюється важливість стійких контактів з людиною, котра добре знає дитину та її індивідуальні особливості. Вчителям необхідно поцікавитися у батьків, з якими працівниками школи вони хотіли б підтримувати зв'язок, як часто, яким чином (беручи участь у різних зустрічах, телефоном, за допомогою письмових повідомлень). Крім того, згодом уявлення батьків щодо контактів зі школою можуть змінюватися.

Таким чином, реалізувати ідею інклюзії неможливо без активної і продуктивної взаємодії педагогів школи із батьками, їх залученню до команди інклюзивного класу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колупаєва А.А. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник./ за заг. ред.. Колупаєвої А.А. – К: «А. С. К.», 2012. – 308 с.
2. Креста А. Інклюзивна освіта: Посібник для батьків. Досвід Канади, К: 2012
3. Лейсер І. Оцінюємо інклюзію. Вивчення батьківських поглядів і чинників, що впливають на їх формування. [Міжнародний журнал з обмежених можливостей, розвитку й освіти] підшивка 51, вересень 2004. – 17с.

Мельник І.

Науковий керівник – Удич З.І.

ПЕРЕВАГИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Характерною особливістю сьогодення є реконструювання системи спеціальної освіти на демократичних, гуманістичних засадах, створення в країні альтернативних моделей психолого-педагогічної підтримки, механізмів для вільного вибору форм навчання дітей, рівня і діапазону освітніх потреб. В основу цього підходу покладено два принципи: 1) не відривати дитину від сім'ї й суспільства, коли це можливо, і сприяти природному процесу її соціалізації; 2) розробити та апробувати додаткові моделі спеціальної освіти та надати можливість батькам дітей з особливостями психофізичного розвитку вибору форм і видів майбутньої освіти [3, с. 1].

Введення різнорівневих моделей навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку в інтегрованому середовищі зовсім не означає, що мережа традиційних спеціальних закладів (спеціальні школи і школи-інтернати) повинна скорочуватись. По-перше, соціально-економічні, культурологічні проблеми багатьох сімей настільки незадовільні, що батьки цих дітей не можуть більш-менш задовільно утримувати їх в умовах сім'ї, не кажучи вже про можливість оплати освітніх послуг дитини на рівні тих, які вона отримує в школі-інтернаті. По-друге, для окремих груп дітей навчання в інтегрованому середовищі мало результативне, а часом й протипоказане (аутичним, з важкими вадами мовлення, з комбінованими порушеннями та ін.). Попередньо вони повинні певний час навчатися у спеціальному закладі і отримати відповідну корекційну допомогу, без якої навчання в загальноосвітньому закладі – мало результативне. Досвід роботи спеціальних шкіл-інтернатів підтверджує їх необхідність як закладів для дітей, що потребують особливої державної допомоги у здобутті освіти і соціально-трудової реабілітації [1, с. 9].

Сьогодні перед українською системою освіти постала дилема: продовжувати розвивати діяльність спеціалізованих навчальних закладів і тим самим й надалі розділяти середовище розвитку для типових учнів та учнів із особливими потребами. Чи, натомість, впроваджувати ідею одночасного навчання таких дітей через інклюзивну освіту.

Основними принципами інклюзивної школи є ідеї проте що, всі діти мають навчатися разом у всіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; школи мають визнавати і враховувати різноманітні потреби своїх учнів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечення якісної освіти для всіх шляхом розробки відповідних навчальних планів, застосування організаційних заходів, розробки стратегії викладання, використання ресурсів і партнерських зв'язків зі своїми громадами; діти з особливими освітніми потребами мають отримувати будь-яку додаткову допомогу, яка може знадобитися їм для забезпечення успішності процесу навчання [4, с. 15].

Ми не ставимо перед собою у цій статті за мету розв'язати це питання. Але спробуємо визначити переваги саме інклюзивної освіти. Найперше визначимо, що сторонами інклюзивної освіти є ті, для кого вона існує і ті, хто її реалізує, а саме: учні, з особливими освітніми потребами, їх батьки, шкільний педагогічний колектив, адміністрація освітнього закладу, громада, а також школярі із типовим розвитком (табл.1) [1, с. 9-12].

Переваги інклюзивної освіти

Сторона	Переваги
Учні з особливими освітніми потребами	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу покращувати навчальні результати; - забезпечує відповідні їхній віковій категорії рольові моделі в особі однолітків; - створює можливості для навчання в реалістичному/природному середовищі; - допомагає формувати комунікативні, соціальні й академічні навички; - забезпечує рівний доступ до навчання; - дає змогу підвищувати самооцінку й відчувати себе частиною цілого.
Учні з типовим розвитком	<ul style="list-style-type: none"> - допомагає підвищувати чи підтримувати рівень успішності; - створює відповідне середовище для виховання поваги до відмінностей і розмаїття; - розширює можливості для налагодження нових дружніх стосунків; - надає стимули до співпраці; - допомагає розвинути в собі такі риси, як творчість і винахідливість; - дає змогу набувати лідерських навичок; - забезпечує можливість навчатися на основі ширшого набору форм і методів роботи.
Батьки учнів з особливими освітніми потребами	<ul style="list-style-type: none"> - надає можливості для співпраці й активнішого залучення до життя шкільної громади; - забезпечує можливість вибору в їхньому прагненні забезпечити якісну освіту своїй дитині; - допомагає краще усвідомити розмаїття шкільної та загальної громади; - надає стимули й заохочує до спілкування з іншими батьками для отримання підтримки й інформації; - допомагає сформулювати чітку мету й створити реальне майбутнє для своєї дитини
Педагогічний колектив	<ul style="list-style-type: none"> - допомагає налагодити співпрацю й застосовувати командний підхід до вирішення проблем і шляхи подолання труднощів; - забезпечує можливості для професійного розвитку; - допомагає усвідомити важливість розроблення програм навчання для дітей із різноманітними потребами; - дає змогу збагатити власну палітру методів і прийомів викладання та навчальних стратегій; - вчителі глибше розуміють індивідуальні відмінності й особливості дітей; - ефективніше співпрацюють з батьками та іншими фахівцями (спеціалістами з лікувальної фізкультури, реабілітологами, логопедами, соціальними працівниками та ін.).
Адміністрація освітнього закладу	<ul style="list-style-type: none"> - допомагає виробити спільні переконання й цінності щодо інклюзії дітей з особливими освітніми потребами; - забезпечує можливість користуватися широким набором ресурсів і видів підтримки та обирати оптимальні їх варіанти; - допомагає сформувати позитивне ставлення до розмаїття, тобто усвідомити, що кожна особистість своїми унікальними рисами та здібностями сприяє збагаченню людської спільноти; - надає стимули, що надихають до здійснення перетворень, посилює здатність змінювати ситуацію на краще; - допомагає зміцнити відчуття громади.
Громада/ суспільство	<ul style="list-style-type: none"> - дає змогу зрозуміти потреби й здібності всіх учнів; - забезпечує відображення школою істинного розмаїття громади; - демонструє соціальну цінність рівності; - сприяє утвердженню громадянських прав усіх людей
Для батьків інших дітей	<ul style="list-style-type: none"> - створюються сприятливі умови, де можна виявити свою моральну сутність (допомогти, підтримати); - складаються сприятливі умови для виховання у своїх дітей практичних умінь виявляти співчуття, милосердя, доброзичливість; - починає руйнуватися егоцентричне ставлення до світу: з'являється розуміння проблем інших, формується ціннісне ставлення до життя, підвищується соціальна чутливість;

Маємо погодитися й з тим, що сьогодні наше суспільство ще не готове до масового впровадження цієї форми навчання з різних причин. Зокрема, через недостатнє кадрове забезпечення та неготовність більшості педагогів до роботи із дітьми з особливими потребами, недостатнє фінансування та матеріально-технічне забезпечення, відсутність унормованої доступності і безбар'єрності загальноосвітніх закладів для дітей з особливими потребами тощо. Тож на сучасному етапі варто активніше ознайомлювати педагогів, батьків з досвідом інших країн, де інклюзивна освіта має широке практичне втілення [3, с. 2].

Перші експериментальні кроки до інклюзивного навчання в нашій країні вже здійснюються. Тому можна процитувати думку Нормана Кунка: «Коли інклюзивне навчання буде повністю опановане, ми зможемо відмовитися від ідеї, що всі діти для того, щоб приносити користь суспільству, мають бути схожими одне на одного. Замість цього будемо шукати й підтримувати таланти, властиві всім людям. Ми починаємо розглядати нетипові способи, щоб виховувати корисних членів суспільства, і в процесі цієї роботи ми зможемо дати всім дітям відчуття того, що вони потрібні» [2].

Сподіваємося, що незабаром суспільство усвідомить усі переваги від інклюзії, змінить упереджене ставлення до ідеї інклюзивних класів у школі і система освіти отримає якісний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук, К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. – 274 с.
2. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком»: Проект «Розвиток модельних центрів інклюзивної освіти». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.convdocs.org/docs/8526/index-749-1.html?page=5>
3. Бондар В. Освіта дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи / Віталій Бондар – Київ, 2004. – С. 12.
4. Ворон М. В., Найда Ю. М. Інклюзивна освіта: українські реалії [Текст] / М.В. Ворон, Ю.М. Найда // журнал «Підручник для директора». – 2006. – № 9. – С. 14-17.
5. Сварник М. Інклюзивна освіта в Україні: попередній аналіз ситуації / М. Сварник. Інклюзивна освіта. Збірник матеріалів проекту. – К.: 2013. – С. 13.

Лис Н.

Науковий керівник – Удич З.І.

АЛЬТЕРНАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Створення ефективного середовища розвитку учнів з особливими освітніми потребами передбачає залучення альтернативних технологій навчання. На сьогоднішній день розроблено і апробовано чимало таких технологій. Учителі та інші учасники команди інклюзивного класу мають орієнтуватися в цих альтернативних технологіях і уміти їх застосовувати. Пропонуємо узагальнений їх аналіз, зокрема технологій, які застосовуються в арт-терапії та методи корекції в системі психологічної допомоги.

Арт-терапія дозволяє здійснювати корекцію мовленнєвих, психосоматичних, психоемоційних процесів і відхилень в особистісному розвитку за допомогою художньої творчості. Застосування у навчально-виховному процесі різні види мистецтва позитивно впливає і на творчу самореалізацію дитини, і на особистісний її розвиток. При цьому дитина навчається спілкуватися з навколишнім світом на рівні екосистеми, використовуючи образотворчі, рухові та звукові засоби. Основні завдання арт-технологій: лікування, зміцнення, психокорекція, реабілітація, психопрофілактика, розвиток, діагностика [1].

Залежно від виду художньо-творчої діяльності виділяють такі напрямки арт-терапії: бібліотерапія, музикотерапія, драматерапія, казкотерапія, ізотерапія та ін. (таблиця 1) [2, с. 60-61; 3-8].

Таблиця 1.

Різновиди арт-терапевтичних технологій

<i>Напрямок</i>	<i>Зміст</i>
Бібліотерапія	метод психотерапії, який використовує художню літературу як одну з форм лікування словом. За визначенням, прийнятим Асоціацією лікарняних бібліотек США, библиотерапія - це «використання спеціально підібраного для читання матеріалу як терапевтичного засобу в загальній медицині і психіатрії з метою вирішення особистих проблем за допомогою спрямованого читання».
Музикотерапія	вплив музики на психічні структури особистості за допомогою: твори музики (імпровізації), малювання музики; вокалотерапія з драматизацією; імпровізація на різних музичних інструментах; слухання музики та обговорення виниклих асоціацій; створення оповідань, віршів після прослуховування музики і т.п.
Драматерапія	вид ігрової діяльності, орієнтований на процес і на задоволення в цьому процесі, пов'язана зі здатністю виражати події і переживання яскраво і точно; здатність подивитися на них іншими очима. Спрямована на розвиток спонтанності, імпровізації, пластичності (тілесної, емоційної, когнітивної), харизматичності; розширенню поведінкових реакцій, можливості пережити життєві сценарії. Завдання: усвідомлення своїх тілесних і поведінкових моделей, розвиток спонтанності та імпровізаційності, розвиток і вдосконалення здатності до «режисури» власного життя, можливість «пережити» життєві сценарії, розвиток тілесної пластичності й пластики (тілесної, емоційної, когнітивної), розширення репертуару поведінкових моделей, можливість стати іншим (розвиток множинності особистості), можливість повернутися в минуле і заглянути в майбутнє.
Психодрама	є рольовою грою, але з імпровізованим сюжетом. Мета: допомогти дитині вирішити актуальні для неї проблеми. Ролями може служити будь-що, починаючи від людей і тварин, і до абстрактних понять та почуттів. Та ці ролі є важливими для людини в реальному житті.
Казкотерапія	мета: підведення дитини до усвідомлення своєї внутрішньої сутності, своєї єдності і неповторності, до відчуття гармонії із собою і світом. У процесі казкотерапії людина навчається сприймати себе такою, якою вона є, усвідомлювати себе й інших людей, кожного, як неповторну індивідуальність. Казкотерапія добре долає у дітей високий рівень тривожності, різноманітні страхи, агресивність, адаптує до різних дитячих колективів. Казкотерапію можна використовувати у роботі з агресивними дітьми, невпевненими, сором'язливими, брехливими, а також у випадках різного роду психосоматичних захворювань.